

Передплата

на «РУСЛАНА» вносить:

в Австрії:

на цілий рік	20 кор.
на пів року	10 кор.
на чверть року	5 кор.
на місяць	1-70 кор.

За границею:

на цілий рік	16 рублів або 36 франків
на пів року	8 рублів або 18 франків
Поодинокі числа по 16 сот.	

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиція місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавемана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямації неовечтані вільні від порта. — Оголошеня значайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надіславім» 40 с. від стрічки, Подлики і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Хліборобський рух у східній Галичині.

(Конець).

Під сим заголовком читаємо далше в «Neue Freie Presse»:

Низький стан платні, який прецінь є вихідною точкою теперішньої змови робітничого стану, не має найменшої причини у дріхм відношеню, в яким стоїть густота населеня східної Галичини до подажи праці, бо се некорисне відношенє, хотай і як оно виявляє ся в оживленій еміграції, все таки не є таким дуже ярким. В цілій Галичині приходило в році спису населеня 1869 на 1 кв. кілометр 69 мешканців, в 1880 р. 76 (щорічний приріст 0-86 прц.) в 1890 році 84 (річний приріст 1-08 прц.) а в 1900 р. 93 мешканців (приріст 1-04 прц.) Еміграція з Галичини виносила в десятиліттю 1890—1900 р. 327,491 мешканців, з яких велика часть припала на заморске переселенє. Ся густота населеня виявляє ся також супротив недостатку земельного простору, який припадає на кожду сотню хліборобским заводом затрудненого населеня. Під тим зглядом Галичина стоїть зі своїми 173.04 гектарами на посліднім місці межі всіма коронними краями.

При нужденних заробкових відносинах, при низьких вимогах життя населеня східної Галичини легко пояснює ся, чому смертельність там є дуже сильна, 3-537 прц. против 2-809 у західній Галичині. В поодиноких повітах, як в Заліщицкім (4-144 прц.) і городеньскім (4-352 прц.) она підносить ся навіть ще богато висше. Щепановский в році 1888 в своїй книжці «Нужда Галичини в цифрах» висказав, що в Галичині умирає 50.000 людей річно на голод, а проф. др. Йосиф Олесків, автор знаменитої, в сій розвідці часто цитованої розправи: Розвій східногалицького селяньского господарства 1848—1898 (з: «Історія австрійської рільної і лісової культури 1848—1898 Гідень Перляс; додатковий том) називає сей визказ рішучо передавним. Після гадки професора Олеськова требаби число, подане Щепановским почворити, щоби зблизити ся до правди.

Надмірній густоті населеня не лише не відповідає те, що хліборобські заводи у східній Галичині, при майже цілковитім недостатку промислу, завсїгда розпоряджають резервовою величезною армією хліборобских рук, але і те, що ріля є надмірно роздроблена і задля того господар стає конкурентом властивого робітника сільского та обнижує знов загальну рівність платні. Так висказує ся Щепановский також в висше наведеній розправі. «Окрім Італії, Китаю і Бенгалії, де зівсім виїмкові відносини оправдує перелюдненє, нема на цілій землі жадного краю, в яким кождий квадратний кілометр мусить достарчити покживи для такого численного хліборобского населеня, як в Галичині». В своїй праці про відносини земельної власности в Галичині (Statistische Monatschrift 20 Jahrgang) в р. 1875 — виказав також Марасе, що надзвичайне роздробленє земельної власности в Галичині є єї нещастем; але те ка-

валковане пішло ще далше безпинно. В р. 1848 начислено в Галичині 511,714 властителів рустикальних посіlostей, в р. 1879 видано 1.461 міліона аркушів ґрунтових, в 1882 р. 1-569, в 1881 р. 1-922, в 1895 р. 2-013 міліонів ґрунтових аркушів при числі 1-714 міліона податників ґрунтових.

Статистичне краєве бюро Галичини зарядило щось перед двома роками докладні розсліди про роздробленє землі, при чім доходженя розтягали ся на 249 типічних громад. З сеґо матеріялу вичислив професор Олесків, що в р. 1882 в тих типічних громадах вже 65-56 прц. припадало на посіlostи з катастральним доходом до найвисше 10 зр. і він замічає справедливо, що при таких обставинах, при трудностях і тягарах дрібного господарства в Галичині, властиво більша часть селяньства Галичини, кругло три міліони мешканців, зі своїх ґрунтів не то повних 10 зр., але взагалі не могли мати жадного чистого доходу. В 1882. р. на 100 хлопских господарств виносило пересічно 65 ледви більше 2 моргів ґрунту, а що се роздробленє від того часу ще змогло ся, то тепер виявлює ся легко, чому всі ті дрібні господарі стають до конкуренції з безземельними хліборобскими робітниками і тим способом мусять ще більше обмежувати поденну платню. Але се пояснює також, що господарі у східній Галичині при теперішнім страйку, загалом взявши, держать разом з робітниками у змові.

З перелюдненєм стоїть також в зрозумілій само собою звязи інтензивність принагідної чи постійної еміграції. Постійна еміграція звертає ся головно до Росії, Канади, Бразилії і держав Ля-Плята, часова на російске Поділе, Угорщину, до Прус, а ще більше до Румунії. Як се близше означає статистичний уряд задля праці в розвідці «Die Arbeitsvermittlung in Osterreich» (Wien 1898), тисячі галицьких хліборобских робітників з території, зазначеної поздовж шляхами залізниць Тарнів-Ряшів і Ярослав-Перемишль, а також з повітів коломийского, косівского і снатицького, ідуть щорічно до сих країв, а особливо до Румунії; притім вербованє збуває ся по части при співучасті війтів. В циркулярах агентів до війтів находимо також натяк, що через сю часову еміграцію «громада звільнить ся від осіб, які є для неї тягарем, та що робітник сам буде в стані зі своєї заплати вирівнати залеглі податки і довги». Хотай і як низьку платню, недостаточне мешканє і їду дають в Румунії галицькому вандрівному робітникови, та хотай і як утяжливими є поодинокі приписи робітничого контракту для робітників — між иньшим солідарна відвчальність цілої партії за виконанє прийнятої на себе роботи, лихварский визиск посередників, обчислюване заплати за 30 робітничих днів без огляду на число слітних днів серед місяця, що може довести до того, що виконанє трицятьднєвої роботи може протягнути побут робітників в чужім краю понад шість тижнів! все те не здержує однак охочих до праці, щоби підчас жнив шукати хліба за границею. А що они рішають ся на се, мимо всіх тих утяжливо-

стих, се лише наново виявляє, якими нужденними мусять бути відносини праці там у них дома, у східній Галичині.

Пересічну денну платню для сільского, господарского робітника (в грошах, без харчу) у східній Галичині означив був свого часу Клечинський (пок. професор краківского університету. Прим. ред.) на 26 до 55 кр. у літї, 21 до 30 кр. в зимі, а 21 до 40 кр. на весну і в осени. При урядовім обчисленю, спорудженім на основі дослідів Штервеґа після стану річий в р. 1893, вийшли слідуочі, пересічні числа: від січня до мая 20 до 45 кр., в червни 25 до 65 кр., в липни 30—70 кр., в серпни 35—1.25 кр., у вересни 30 кр до 1 зр., в жовтни 30 до 90 кр., в падолистї 22 до 45 кр., а в грудни, подібно як в перших пяти місяцях 20 до 45 кр. В часі одної половини року доходить отже пересічна платня робітника найвисше до 45 крейцарів, хоть і сю суму треба приймати з великою обережністю. Бо она спадає в дійсности у більшости повітів понизше 30 кр., а навіть до 20 кр. В урядових дослідях поділено східну Галичину на сімнацять природних повітів, а з поміж тих сімнацяти повітів означено лише на лісний і гірський повіт на полудневім сході (судовий округ Делятин) найвисшу платню 45 кр., в прочих шіснацяти повітах виносила денна платня по більшій части 20 до 25 кр. Те саме можна сказати про прочих шість місяців.

В урядових дослідях означено рівнож найвисшу платню — приміром 1.25 кр. в серпни і 1 зр. в вересни — лише на один з сімнацяти повітів (Сокаль-Белз), підчас коли в иньших шіснацяти повітах сходить денна платня в тім часі майже до половини платні сеґо одинокого повіту. З сеґо видно, яку проблематичну вартість мають такі мінімальні і максимальні пересічні числа, коли означає ся їх на цілість краю, а не узгляднює ся обставин кождого повіта з окрема. Незвичайно цінна студія Штервеґа дала спромогу вглянути у відносини в справі платні у поодиноких повітах. Штервеґ вказує також на се, що повітів найнижшої платні достарчає в Австрії східна Галичина і Буковина, та що і серед самої східної Галичини висота платні спадає стало, чим далше йдемо до сходу.

Трохи лїнше може виглядає у східній Галичині платня уділова (снопом або мірою). Однак і тут ся платня є все ще дуже низька, а повстанє і перебіг теперішнього страйку було стремленє до поправи сих установ платні. Сю прояву можна звести головно на те, що платня снопом, чи мірою у східній Галичині є значно частійшою, як платня грошем. Донесеня часописий, з повітів, які вже обняв страйк (а має їх бути сімнацять) містять в собі, відповідно до партійного становиска дневників, ріжні пересічні платні. Тому волимо ми користати з урядових звітів, опертых на основі справоздань господарских товариств. При сінозборах виносить нагорода в повітах: в Золочеві ½ або ⅓ до ⅓ жнив, в Підгайцях ⅓ до ¼, в Тернополі ⅓ до ½, в Збаражї ⅓ до ½ жнива сіна. При збі-

жевих жнивях: в Бродах за копу 24 до 40 кр., в Бібрці, Перемишлянах і Борщеві (10 сніп), хоч в останнім повіті обнижає ся платня при ярині (на 12 сніп), в Снятині 11 або 1 сніп, в Товмачи (11 до 13 сніп) і т. д. При зборі кукурузи дає ся звичайно третину. Взагалі взявши, переважає при збіжжю уділ 10 до 12 снопа, причім розуміє ся вже винагорода за жатє, вязанє і складанє снопів. При зборі кукурузи дає ся тому більший уділ, бо робітник має кокурузу управити (без достави насіння) і виконати всякі роботи, яких єї культура вимагає. Спеціально в повіті Рогатинським дають аналогічно за управу картофель, отже за управу землі, роботу коло картофель і винокпанє (без достави насіння) рівнож половину збору.

При обговорюваню платні брали ми доси під розвагу лише робітників-мущин; винагорода для робітниць-жінок, або для недоростків є звичайно о половину, або о одну третину менша. Але і ся платня снопом, чи мірою нині вже по більшій часті не практикована, подібно, як і висше згадана платня грошем, бо платня робітника у східній Галичині почала в останнім десятиліттю чим раз то більше знижати ся: заведене жачок і молотільня, зріст людности, падєнь цін збіжжа, зложили ся на зниженє платні грошем і снопом. Платня при збіжжю впала часто на чотирнадцятий сніп, а при сїні на осьму, або девятую копицю. А що рівночасно спали ціни збіжжа, то се означає подвійну страту для робітника за сніп. Тому стрічаємо ся при теперішнім страйку з жаданєм, піднести уділ бодай до осьмого снопа.

Що у східній Галичині молотільні (які обходять ся меншим числом робітників), так дуже розширили ся, ся проява дасть ся вияснити чим-раз то частійшим випущенєм в посєсию більших посіlostей в цілости, або поодинокю між бідних на капітали «посесорів». Щоби хоч вчасі точно заплатити належність за посєсию, мусять они молочене збіжжа по змові приспішити, і збіжжє скоро на торг завести, а сей поспіх дасть ся осягнути лише при помочи машин. Тими самими мотивами руководять ся також задовжені дідиці, що самі ведуть господарку і посесори, коли беруть до праці захожих робітників, Мазурів з західної Галичини. Конкуренция сих чужих, робочих сил причиняє ся в часі жнив не лише до обниження платні грошем, чи снопом, але також до уменшеня можливости заробку. Проф. Піляг пише про се: «Час заробку в часі жнив є короткий, а в більшій часті Поділя велика конкуренция між робітниками веде за собою сей вислід, що живо кінчить ся дуже скоро, а в наслідок сего поодинокий робітник одержує дуже малий уділ». В деяких місцевостях кінчить ся в сей спосіб живо в однім або двох днях. Проф. Піляг вказує при сій нагоді на повіт Збараж, де всі більші посіlosti покінчили жнивна пшениці протягом трех, або чотирох днів і на поодинокю робітника припало в уділі винагорода 14 до 17 снопів! Ся конечність скорої продажи збіжжа мусить дати ся подвійно відчуту при теперішнім страйку.

Колиб східна Галичина мала більше промислу, то відносини уложили би ся краще, а місцева людність могла би ся поволі дати ужити до промислової праці. Нині не уживають навіть в відповіднім числі східно-галицкогo робітника при будові доріг, залізничих шляхів і кріпостей; італійські робітники і партіями організовані Мазури («бараци»-Wahrgaben!) уміють не в порівнаню краще обезпечити сю роботу для себе! Лишив би ся отже лише домашній промисл, але се звісне, як малий дохід він несе, а при кінци девядеятих років переведені промисловими інспекторами*)

досліди принесли головню про Галичину дуже сумні вісти. Гончарі приміром, виробники т. зв. майолики доводять в Потиличи по осьмитижневій тяжкій праці до чистого зиску около 15 зр., в Бродлі 150—200 зр. річно, столярі (на родину і рік) около 50 зр., виробники плетених річий у східній Галичині зарабляють 30 до 40 зр. денно, або 40—150 зр. річно, відповідно до числа робочих днів, виробники гребенів в Бжозові около 200 зр. річно.

Низький дохід при великій масі сільської людности впливає зовсім природно дуже уємно на єї спосіб життя. Незвичайно високу смертність у східній Галичині ми вже в часті порушили. «Східна Галичина, таке читаємо в «Oesterreichisches Sanitätswesen» з дня 23. сїчня 1902. р. в статі міністерияльного радника, д-ра І. Даймера: «Geburten- und Sterblichkeitsverhältnisse in Oesterreich», є навіджена стало в непорівнаню висшою смертністю, як західна часть краю. Більше як 30 на тисяч виносить там смертність, вправді лише в кількох повітах, в середині східної Галичини, які довкола є оточені на північ і схід до Росії, а на полудне аж до угорської границі сягаючими повітами, у котрих смертність виносить 32—36 на тисяч. Що се означає, стане ясно, коли почуємо, що пересічне число для цілої держави в останнім десятиліттю виносило лише 26,6 на тисяч. Правда, що велика смертність у східній Галичині дасть ся в часті пояснити значним числом уродин. Незвичайно висока смертність буде впрочім цілком зрозумілою, коли нагадаємо собі тамошні услява мешканя і поживи. «Хліб» — так пише проф. Олеськів у своїй, висше вже наведеній, знаменитій праці, мають через цілий рік лише «богачі», бідні жиють на передновку без хліба. Галицкий передновок є правильним часом голоду, в яким людність ріжними водяними юшками, що мають представляти страву, жолудки дурить. А навіть і сї мнимі страви споживає ся раз на день. В сім передновку кормлять ся люди ріжними травами, як щавником, лободою, молодюю кропивою, листєм бураків, всякими грибами, що часто ведуть до отроєня і незрілими овочами. До муки зі збіжжа домішує ся грис, отруби, полову і мелені шуйки кокорузи (повіти: Надвірна, Бохня і Снятин). Так скількість складників поживи, як і недостаток складників білкових і товщу в стравах є при відживлюваню галицких селян гірким глумом на всі теорії відживлення. Єсьм певний, що розслід способу життя мільонів сільского поселєня в Галичині, переведений на більшим числі типічних родин, кинув би нове сьвітло на фізіологію відживлюваня, на функції поодиноких складників поживи при відживлюваню, а головню при продукцій силі. Неодна теория, основана на дослідах респіраційних апаратів, мусіла би бути змодифікована фактами відживлюваня і праці мільонів галицких селян.

Сі виводи, — кінчить N. fr. Presse, — дуже спокійно і річево ведені фаховим чоловіком, які годі уважати за вислід національної, або радикальної агітації против польської шляхти, кидать безсеречно дуже сумне сьвітло на відносини між сільскою людністю у східній Галичині. На сім місци не хочемо входити в се питанє, в якій мірі теперішній аграрний рух дасть ся звести також на політичні, чи то руско-радикальні, чи соціально-демократичні впливи. Однак, на жаль, є фактом що ся агітация, коли она є в дійсности, має на всякий случай найсильнїшу підпору в паваючих злих відносинах, в нужді дрібного селянина і зарібника у східній Галичині.

Курєнда Випроєсвйашєного Митрополита.

Дивувало ся «Słowo Polskie», що нї одна руска часопись не подала до суботи змієту «Курєнда» Князє церкви А. тм часом се річкюнах князь Кюно і Кіченєр. В хвилі, коли ко-

така природна, бо з давен давних забуває ся Юр на те, що у Львові є руска праса, яка рада би повідомити ширшу публику з важнїйшими подїями в рускій Консисторії. І буває часто така, що польські часописи випереджують нас у всяких рєляциях. Наша редакция посилала за курєндю окремого післанця до канцелярії Консисторії, та тут дали нам відповідь, що курєнда що іно «робить ся».

Не зі Льова, не з Консисторії а з краю дієтало в суботу «Діло» змієт курєнди Високо-проєсвйашєного Митрополита, яку за ним подаємо дословно:

«Поручає ся Всєч. Душпастирам паржії, в котрих вибухнув страйк, щоби в відповідній спосіб рішучо напоминати вірних до поступованя супокійного і легального і перестєргали їх перєд всякими насильствами і несправєдливостями, котрі би могли допровадити до правдивого нещастя. О стані справы мають Вч. оо. парохи основне справозданє тут предложити. Від митроу. Ординаряту. Львів 28. липня 1902. Андрей митрополит.»

З сеї курєнди бачимо, що Князь нашої церкви вимагає від руского духовєства інтєренції в справі страйку. Річ се дуже пожадана, тим більше що ніхто не може тільки добра зробити в сій справі, що духовєство, яке живе з народом і може в кожній хвилі бути посередником між сєльнянами а двором. Не сумніваємо ся, що сьвящєники народовці сповнять поручєне Князє церкви, хоч за се стрієне їх в польській прасі пятно «podżegaczy» і т. п.

При тій нагоді зневолені ми піднести безличність «Słowa Polsk-ogo», яке раде би накинути ся митр. Шєнтицкому на мєнтора. Оно пише в статі «Dwie kurėndy» (ч. 387): «Можлива річ, що курєнда Митрополита є рівнож беззаміту, рівно гарна, як курєнда кс. Більчєвского, але вже сама тайна, якою єї оточує ся, мусить будити певне недовірє, головню тому, що недавні події дали польскому загалови також иньші підстави до недовірюваня. Приміря певної... дволичности в поведєню, хотьби лише в часі «nieuzasadnionej(1) obstrukcyj ruskiej w sejmie» і в виду грунвальдского обходу не можуть в ніякій спосіб одушевити Поляків для молодого митрополита таким довірєм, яке би єму справєдливо належало ся. Так отже тайна, яка оточує курєнду митр. Шєнтицкого в справі страйку мусить занєпокоїти польский загал, хотьби в самім змієсті курєнди не було нічого занєпокоюючого. Она доказує на всякий спосіб браки льояльної вітєрности в поведєню з нами. А хоть немаємо права жадати від о. митрополита, щоби узнавав якісь звязи, що єго лучать з польским народом, то все маємо право домагати ся певної щирости в поведєню. Єсть се прецінь домаганє, яке навіть в виду найскрайнїйшого противника ніколи не може бути уважанє надто великим!»

На сю безличність «Słowa Polsk-ogo» можемо відповісти одно. Минули ті часи, коли від людий, що займали між Русинами високі становища, не жадав рускій загал нічого. Нині, чим хто висше стоїть, тим більше мусить прислухувати ся живчикови руского народа, мусить відчувати єго болі, жалі, потреби і їх лічити та ім запобігати. Митрополит Шєнтицкий, чоловік незвичайної інтєлігенції і справдїшний «муж божий» зрозумів свою задачу як найкраще і робить се, що єму високий ум і благородне серце робити велить. Рад польської гакати, яка єму власному народови робить медвежу прислугу, хїба Князь церкви слухати не потребує.

З політичного поля.

Коронация короля Едварда VII. відбула ся в Лондоні дня 9. серпня. Королівску цару вїтала публика з одушевленєм. Король виглядав дуже добре і wraz з королевою дякував публиці за овації. До костєла вїхало вже о год. 1/2 11. рано з палати Бєкінгтєм вісім карит під єскортою швадрони прибічної гвардії. В каритах сїх їхали члєни королівської родини, заграничні князї і иньші достойники. О год 3/4 на 11-ту опуєстив палату князь Уєльський з жєною, а в чєртєть години пізнїйше вїхав з палати в величавій каритї король з жєною. Побіч карити їхали на коронации князь Кюно і Кіченєр. В хвилі, коли ко-

*) Berichte der k. k. Gewerbe-Inspectoren über die Heimarbeit in Oesterreich. Herausgegeben vom Handelsministerium. Verlag Hölder. Zweiter Band, Wien 1901.

ролева вийшла до катедри, ученики з Вестмінстра повтарили єї окликом: «Vivat regina Aleksandra!». За королевою несло шлеп сукні вісьмох назів. Королева засіла на престолі, а в хвилину пізнійше прибув король серед звуків музики. Публика встала з місць і кликнула: «Vivat rex Eduardus!». За королем йшла шляхта і достойники. Король підійшов до престола, віддав поклін королеві і клаяк до молитви. Опісля заграли фанфари і почала ся властива коронаційна церемонія, переривана окликами в честь короля. Король, стоячи, вислухав євангелія і відповідав сильним голосом на завадані питання. По причастію король підписав грамоту присяги. В чверть години пізнійше відбула ся коронація королевої. В часі коронації греміли з Гідепарка і Товега арматні салви. Перед цюдиною першою коронацією була покинчена. Коли єпископ з Кентбері вкладав королеві корону на голову, єпископ заслаб і мусів оперти ся на єпископах. Ослабленє проминуло скоро. Коли єпископи клякли перед королем, єпископ з Кентбері не міг встати, тож король підвів єго. По поклоні єпископів князь Уельський поцілував короля в руку, а король стиснув єго рукою. Опісля складали присягу репрезентанти шляхти. Коронація мало умучила короля. Ніч провів король добре.

Головний македонський комітет в Софії — як звітам доносять — мав уложити пропамятне письмо і вручити єго дня 28. липня заграничним дипломатичним заступникам. То письмо містить між иньшими домаганє, щоби віляети Солунь, Монастир і Скопліє злучено в одну автономічну провінцію, яка мала би $\frac{1}{4}$ доходів платити яко данину Порті і бути під управою губернатора, вибраного що пять літ. Таке домаганє стрічає чималі трудности у виконаню, позаяк Македонія не має певних, географічних границь, ані в переважній часті так од ородного населеня, як н. пр. Греція, Сербія або Румунія. В Македонії живуть Серби, Альбанці, Турки і Греки, а Болгари, котрі найбільше побивають ся за автономією, вправді є численнійші як тамті народности, однак не мають такої переваги, щоби їм Альбанці або Серби підпорядкували ся. Проти цього можна припускати, що Альбанці радійійше остали би під турецьким правлінням, як під кермою Болгар. Вправді пропамятне письмо обіцяє згаданым народностям в будучій Македонії автономію, однак така обіцяна конфедерация не вдоволює ані Сербів ані Альбанців. Однак Болгари займають ся живо сею квестією і виробляють для неї опінію не лише на Балкані, але і в європейських державах. І так пр. єврейський «Булгаріца», застановляючи ся над новими політичними комбінаціями, твердить, що Італія виступить з тридержавного союзу з хвилию, як одержить винагороду зі сторони Росії в справі альбанській, а зі сторони Франції в справі триполітанській. А така зміна політичної констеляції була би дуже корисною, бо через те усунуло би ся цілий ряд питань, що безнастанно непокоять Європу і положило ся би конаць т. зв. status quo. Дальше пише той же єврейський журнал, що амбасадори в Царгороді вготували основну програму реформи, яку предложать вис. Порті, а опісля обговорять єї спільно з турецькими делегатами. Тепер ведуть ся в тій справі постійно наради амбасадорів, а з огляду на те, что тота справа набирає важного, міжнародного значеня.

Пора відновити передплату!

Н О В И Н К И.

— Календар. Ві вторник: гр.-кат. Андроника; рим.-кат. Кляри. — В середу: гр.-кат. Евдокиша; рим.-кат. Гиполита.

— Впр. о. Митрополит вийав вчера пополудни до Перемишля, а звітам удасть ся на село, здає ся до котрогось з монастирв і поверне до Львова аж перед сьвятом Преображення. Опісля сейчас о. митрополит виїде на довший час до Унева.

— Вечерниці в честь Шевченка. З Угнова пишуть до «Діла»: В неділю дня 3. с. м. відбула ся в тутешній просторій мійській стражниці вечерниці в честь Т. Шевченка. Вони дають надію, що і тут засвітить колісь сонце правди

і свободи. Вечерок назначено остаточно на сню неділю. Вже порозсилали були запрошеня, аж тут приходить в суботу, день перед вечерком від староства відмовна відповідь, бо тепер небезпечна пора в наслідок хлопських страйків. Дперва в неділю прийшло з намісництва телеграфічне позволенє. Не диві отже, що було лише чотирох священик в народівців, родича о. Мазикевича і оба м.-сцеві. Зате явила ся майже вся мі.-сцева інтелігенция сьвітска, навіть польска, лиш суд на пів руский не був ласкав прийти. — Слдо прикрашено зеленню. На переді стояв умасний і увінчаний бюст Тараза. Про сам вечерок нема що богато писати. Програма була може троха за суха. Чотирі послідні кувинки самі сьпиви. Однак на оправданє треба сказати, що се перший прилюдний виступ хору і других сил.

Вступне слово відчитав проф. Білик, бо п. Лєскевич, що мав обняти сню точку, захорів на зуби. Також панна з околиці, що мала деклямувати «Титаря» заслабла і не урихала. Слушно підіє проф. Білик, що сї вечерниці повинні вже були відбути ся перед 10 роками Винна сему наша байдужність, але ліпше тепер, ніж ніколи. Хори були би впали ще ліпше, як би були всі дівчата, що ходили на проби, прибули. Найлучше вийшли пісні «Ой пущу я кониченька» і «На городі калинонька, на городі терен». Послідню мусіли повторити. Се вказівк, що належить сьпівати народні пісні. Бо і що-ж промовить до простого серця, як не плід єго власного духа, єго скарб? П. Жураковекій відсьпівав слабим але милим барітоном «Ой Дніпре, мій Дніпре». Деклямацію «Титар» обняв п. Недільский, що не мало потрудив ся над сим вечерком. Друга деклямація п. Скрипичку, ученика гімназії, «До Основьяненка» буда одною з найгарнійших точок. Чи не ліпше було би дати хоч одну деклямацію якій дівчині або хлопцеві? І вразіє ліпше і користь моральна більша. Наконєць відсьпівала публіка «Ще не вмерла Україна». Підчас того палили штучні огні, мабуть дпятого, щоби наряд більше притягнути. Концертні він єе не вовеім розуміє. Зате театральной виставі припадають до внодобы. Дохід, впрочім не дуже великий, призначено на бурсу ім. Жуковска в Угнові. Згадаю, що як не дав о була в Угнові менажерія і цирк, то людиї було ново і вступ був такої самої ціни (10 кр.) або і вищий. Думаю, що тут належать все глядіти на моральну сторону і давати вступ вільний міщанам і селянам.

Вражіє загальне було в єж таки корисне, а запал з яким виходила молодіж із салі, сьвідчя, що вечерниці лишили добрий вплив, що впало чисте зерно в молоді серця.

Хліборобські страйки. В Гусятинщині розвиває посол о. Богачевскій енергічну діяльність в страйковій справі. Він удає ся до тамошнього начальника суду і просив єго о відповіднійше розміщенє арештованих за страйки селян, позаяк кіннати гусятинської судової вязниці рішучо за тісні для так значного числа увязнєних. Рів ож вислав він телеграму до д-ра Керберга з просьбою зарадити невідповідному розкватированю війска в Сидорові. Крім того інтервєнював о. посол в Турові та Мишківцях. В першім з тих сел удало ся селянам виграти страйк, в другім програли они справу з причини несолідарности деяких сусідних громад. Загалом страйкує в тім новітї ще 6 сел: Мигиківці, Пробіжня, Крогулець, Товстенєк, Коничинці і Васильківці.

В Золочівщині відбувають ся арештованя між селянами, а на жнива спроваджують декуди арештантів.

В Каменеччині скінчив ся страйк в селаж: Желехові великім, Желехові малім, Адамах і Верблянах. Желехів великий, де застрайкувала і двірська служба, видержав страйк півтора тижня. Підчас того поводило ся ціле село з взірцевим слоковм. До угоди прийшло в середу вночі. Технік, Василь Струк прочитав селянам точки угоди, а по їх прийнятю, промовив до зібраних, завзиваючи їх до єдності та організації.

З Терезовельщини доносять «Діло» ось що: Розправа проти акад. Василя Бараника і селян Андрія Антонішина, Захара Кочкура і Ілька Шкрибала, яка відбула ся 4. с. м. в Будза нові покінчила ся увільненєм обжалованих. Заступник прокураторії застеріг собі 3 днй часу до внесєня рекурсу.

В буцацкім повіті покінчив ся вже страйк — як доносять «Dziennik polski» — з виїмкою двох сел: Скоморохів та Пишківців.

В станиславскім повіті арештовано в Водниках Олексу Чарку з Тумиря під закладом підбурюваня.

В Бережанщині і Брідщині устав страйк зі всім.

В товмацкім повіті страйкує єще тільки село Делява.

В Чортківщині страйкують єще громади: Шульганівка, Нагорянка і Заболотів.

— Прасі польській під розвагу присьвячує «Gazeta kołomyjska» статью, в якій заявляє, що до загноєня рускої справи причинила ся богато польска, особливо львівска праса. По такім вступі думав би хто, що польский редактор з

Гуцульщини завівє своїх товаришів до більшого уміркваня і річєвості в обговорюваню польско-русских взаємін, щоби взаїмними напастями не поширять пропасти, яка витворює ся між обома народами. Але не о се ходить «Gaz. kołom.»; она дорікає, що пишучи за богато про рускі справи, польска праса робить рекламу Русинам, не лише в краю, у Відні, Празі, Будапешті, але і за границею. Ба, навіть побоює ся, що руска праса не мала би про що писати, ко-либ не полєміка з польскими євнейниками. Але рівночасно «Gaz. kołom.» сама сповнює сей блуд і накидує ся на «Руслана», що в радї статій «Хто ятрить, хто напастує?» відвер рішучо клевети та гаякатистичні затії польскої праси. Однак ми прилучаємо ся зовсім до гадки коломийського тижневника і резигнуємо радо з сумніввої для нас рекламї польскої праси, де руско-українска єспільність і руско-українську ідею представляє ся в цілком фальшивім і як найнекориснійшим сьвітлі.

— **Товариский зїзд.** В Самборі відбув ся дня 5. с. м. зїзд товаришів, які здавали в тамошній гімназії 1862. року (отже 40 літ тому) іспит арілости. Було се не аби яке торжество тим більше, що по 40 літах побачили ся знова на шкільній лавці майже всі товариші, о з 18-ти їх прибуло на зїзд єще 14, отже не стало тільки чотирох, котрих забрала смерть. Зїзд ривочав ся богослуженєм у оо. Бернардинів і в рускій церкві. Опісля зібрани є вєї в одній з саль тамошньої гімназії, а директор заведєня п. Томашевскій, повитав зібраних сердечною промовою. Подякував єму проф. Каспарек, виражаючи в своїй промові вдячність бывших учеників для заведєня, котре зуміло виховати їх так гарно. Зїзд закінчив ся банкетом в готелю Букетинського.

— **Наданє презенти.** Презенту на парохію в Мишинї, ставіславської єпархії, євнейського деканату, надало намісництво о. Юліянови Ставничому, дотеперішному парохови в Тякові.

— **Ратункове Товариство у Львові.** основанє в 1893 р. в цілі подаваня людям в наглих потребах і нецасливых пригодах безплатної помочи, подало поміч в липни 331 разів, майже по 11 разів на день, а за цілий час свого істнованя було поміченє в 27,519 случаях.

— **Чудотворний лікар.** На оригінальний спосіб визискуваня людскої наївности влав Оскар Падрас, що прибув будто-би з Галичини до Будапешту разом із жінкою та трема «учениками». Він винайнив елегантне помешканє на площі св. Стефана і зачав анонсувати ся яко лікар. Своїх пацієнтів уздоровляв «чудесним» спосібом за помічю — молитв. Наївних наїшло ся так богато, що їх незвичайне число звернуло вкінці увагу тамошньої поліції. Агенти, котрі одного дня увійшли нечаяно — розуміє ся не в характері клієнтів — до чудесної «лічниці» найшли там 50 пацієнтів, що ожидали уздоровленя тим незвичайним методом. Вислід ревизії був такий, що цілу родину, котра голосила себе «добродіяма людскости», замкнено до арешту, однак за вставленєм посла Сандора випущено на волю, крім проповідників тої оригінальної лікарської штуки.

— **Назвичайна дата.** В суботу, 9. н. с. серпня, по першій годні вночі минула по обчисленю астрономів — як раз друга секунда, другої мінути, другої години, другого дня, другого тижня, другого місяця, другої половини, другого року, другої тысячки християнської єри.

— **Конкурс** на посаду громадского писаря окружного в сокальскім повіті оголошує повітовий ви Іл в Сокалі. Річна платня вносить 900 К. Поданя можна вносити до дня 25. серпня с. р. — **Повіт.** видїл в Бережанах розписує конкурс на посаду окружного лікаря в Козові з платнею 1000 К річно і 600 К на обїядки. Поданя до 20. верєсєня с. р.

— **Дрібні вїсти.** П. Володимира Лущинського, ц. к. нотаря в Козові, перенєсєно до Ярославля. — Науку реалії в реалійній школі в Станєславові поручено о. Евст. Шмериковскому, а в промисловій і столярській школі Волод. Величковскому.

Телеграми.

Радмер, 11. серпня. Цїсар був вчера на Службі Божій в ново відбудованім парохіальнім костелі в Радмер. При вході до костела повитали цїсаря маршал краю, Аттеме, князь єпископ з Секад та начальники властей. В полудне відбуло ся сніданє в стріленкім замку, а в нїм взяли участь крім цїсаря також і баварскі князі Леональд, Юрп і Арнульф, намісник, князь єпископ, маршал і двірскі достойники. О 3-тій год. пополудни вернув цїсар до Ішлю.

Відень, 11. серпня. Міністер для Чех, др. Ревек удає ся дня 19. с. м. до Найгаєв в Чехах, щоби взяти участь в товарискім зїзді тих товаришів, які здали перед 30 роками іспит зрі-

лості. Звідам удасть ся др. Резек до Табору, щоби оглянути тамошну полуднево-чеську виставу.

Брукселя, 11. серпня. В Сна ходять вісти, що стан королевої погіршив ся до того степеня, що покликано княгню Климентину до хорої. Нині видадуть бюлетин.

Берлин, 11. серпня. Наспіли ту вісти, що в Чонау ширить ся боксерский рух. На величезних просторах Китаю панує страшна посуха. Коли не поведе ся збір пшениці, то треба обавляти ся голоду.

Петербурґ, 11. серпня. «Новое время» доносить з Владивостока, що в містах і пристанях Кореї вибухнула холера.

Севіля, 11. серпня. В тутешній фабриці тютюну вибухнув в суботу огонь, згоріли склади тютюну. Шкода виносить понад мільон песетів.

Сентеш, 11. серпня. Спалоило ся місто Чшонорад. Ратунок був неможливий з причини шаленого вітру.

COLOSSEUM Ernesta Thorna
у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонішна
Найславнійша програма!
від 1. до 15. серпня 1902.

При співучасті військової музики 30. п. п.

1) **Марш.** 2) **Увертура.** 3) **Lisa Schliersee,** тирольська співачка. 4) **Miss Theresitta,** артистка на лінві. 5) **William i Lonny Olszański,** парадоксальні акробати ексцентричні. 6) **Hanny Luxa,** ексцентр. тирольська співачка. 7) **Орхестра.** 8) **Maria i Carl Ohm,** тресура медведів, псів і коників. 9) **Орхестра.** Реклямограф. 10) **Trio Goltz,** артисти на лінві (на кружляючих гльобах. 11) **Lanzetta,** імітатор Отеро і Фужер. 12) **Nelson Down's,** король монет. 13) **Nadrage,** комічний червобесідник. 14) **Американський біоскоп.**

Що дня о 8. год. вечером велике представлєне. В неділю і свята два представлєня. Що оятнці **High-Life** представлєне. Білєти вчаснійше можна замовляти і набути в конторі Пльонари ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

Читайте! **Читайте!**

Повне виданє Творів **ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**
коштує лише **2 корони!**

Товариство „Просьвіти“ бажаючи, щоби в кожній руській хаті находили ся Твори Тараса Шевченка, видано семи днями найдешевший збірник сих творів п. з. „**ПОЕЗИЙ Т. ШЕВЧЕНКА**“. Книжка, оправлена в полотно з золоченими витисками, може бути найгарнійшою окрасою руських хат. Папір веліновий, формат на взір європейських кляєнків, сторін 698.

При замовленю 10 прим. даємо 10% опушту. Висилає ся тільки за надісланєм **2 кор. 30 сот.** на адресу: **КАНЦЕЛЯРИЯ „ПРОСЬВІТИ“ у ЛЬВОВІ** (Ринок ч. 10.).

Артистку, драму в 4 актах **Антон Крушельницького,** можна замовляти у автора: **Коломия, ул. Замкова 15А,** по ціні 2 К.

Всілякі
КУПОНИ
вильосовані
цінні папері

вишлячє без потрученя
провізії або коштів

Контора виміни
ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ
Гіпотечного.

— РІК ЗАСНОВАНЯ 1892. —

Товариство взаїмних обезпечєнь
Львів, ринок ч. 10. (дім „Просьвіти“).
є єдиноним руським Товариством асекураційним.
Фонди „Дністра“ з днем 31. грудня 1901.

Фонд резервовий	386 402 кор. 83 сот.	} разом 645.383 кор. 59 сот.
Резерва премій	205 227 " "	
Резерва спеціальна	6 000 " "	
Фонд емеритальний	47 753 " 76 "	

„Дністер“ обезпечє будинки як також збіжє і нашу провизію від огня. Вєтри ВІІ. Ординарияти припоручили „Дністер“ Вєч. Духовєньству і всім вірним.

Оплата премій в „Дністрі“ є уміркована, а чистий зиск — надвижку з оплат — розділяє „Дністер“ межє своїх членів яко звороти. В р. 1900. і 1901. виносить зворот 8%.

Шкоди вишлячє „Дністер“ дуже єкоро, а оцінку шкід переводить разом з делегатом і 2 членами місцевими. До 31. грудня 1901. виплатив „Дністер“ 5.075 відшкодовань в сумі 2,656.787 кор.

Члєни „Дністра“ можуть без перешкоди зятягати позички в Банку кравєм і касєх єдиности, бо каси ті приймають полїси „Дністра“ при позичках гіпотєчних.

На житє можна обезпечати через „Дністер“ — капітали на дожитє, посмертні капітали, пенсії, рєнти і т. д. — кравєнським Товариствєм, а з провизії від тих обезпечєнь відступєє „Дністер“ частє на руські добродїїні ціли.

Агенції передає „Дністер“ — радо сєліанам, господарям, особливо де нема „Дністра“. Агєнти заробили 349.486 кор. провизії.

Сєліанє! убігайтє ся тільки о агєнції „Дністра“.

На житє обезпечайтє ся тільки через „Дністер“.

Розклад поїздів залізничних обовязуючий від 1-го мая 1902.

(Приїзд і відїад поданий після часу середно-європейского).

Поїзд		до Львова		Поїзд		зі Львова	
посп.	особ.			посп.	особ.		
приходить о годині				відходить о годині			
	6-10	з	Кракова, Берліна, Варшави, Відня		6-25	до	Сучави, Жидачева, Кересмезе, Потутор
	6-20	з	Чернівців (Ицкан, Галацу), Чорткова	1 55	6-30	до	Підволочиск (Київа) Бродів дв. головний
	6-50	з	Брухович, шод. від 15. мая до 14. вер. ви.	2 09	6-43	"	дв. Підзамче
	7-45	з	Янова		6-35	до	Лавочного (Пешту) Борислава, Дрогобича
	7-40	з	Підволочиск, Бродів на дв. Підзамче	8 30	8-40	до	Кракова (Відня, Праги), Берліна
	8-00	"	" на дв. головний	2 55	9-00	до	Лавочного, Хирова, Калуша
	8-10	з	Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова		9-15	до	Янова
	8-15	з	Сокала, Рави рускої		9-50	до	Бєлєця, Сокала, Любачова
1 35	8-50	з	Кракова, Відня, Праги, Берліна		10 30	до	Чернівців, Потутор
	10-25	з	Рашова, Любачова		10-40	до	Тернополя, Потутор, дв. Пїда.
	11-55	з	Станіславова (Кересмезе, Потутор)	3 40	10-57	"	дв. гол.
	1-10	з	Лавочного, Калуша, Хирова, Борислава		1-25	до	Янова від 1. мая до 15. верєсєня в неділю і свята
	1-23	з	Янова		2-15	до	Брухович від 15. мая до 14. верєсєня в неділі і свята
2 20		з	Підволочиск, Коничинців на дв. Пїда.		3-05	до	Стрия, Сколього від 1. мая до 30. вер.
2 35		"	" на дв. голов.		3-15	до	Янова щодєнно від 1. мая до 30. вер.
	3-14	з	Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і свє.)		3-26	до	Брухович шод. від 1. мая до 15. вер.
	4-40	з	Самбора, Стрия, Сколього (1/5-30.9)		3-35	до	Рашова, Хирова, Любачова
	5-11	з	Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Пїдз.				
	5-35	"	" на дв. голов.				
1 45	5-40	з	Чернівців, Ицкан				
	5-50	з	Кракова				
				Нїч			
				12 45	6-10	до	Станіславова, Жидачева
					6-20	до	Кракова (Відня, Берліна, Варшави)
					6-30	до	Янова від 1. мая до 15. вер. будні днє а від 16. вер. до 30. цєвіт. 1903. щодєнно
					6-35	до	Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова
12 15	9-20	з	Чернівців, Букарєшту		7-10	до	Сокала і Рави рускої
	9-25	з	Янова (від 1. мая до 30. вер. в нед. і свє.)		8-16	до	Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і свє.)
	9-50	з	Кракова, Відня, Берліна, Ясла, Розвадова		8-25	до	Верємшля
8 40	10-03	з	Янова (від 1. мая до 15. вер. в нед. і свє.)		9-00	до	Підволочиск, Бродів гол. дворець
2 31	10-02	з	Підволочиск (Київа) Бродів на дв. "		9-20	"	дв. Підзамче
	10-20	"	" на дв. голов.		10-05	до	Янова від 1. мая до 15. вер. в нед. і свє.
	10-50	з	Лавочного (Пешту) Хирова Калуша	2 51	10-30	до	Ицкан, Чорткова
	3-14	з	Тернополя, Грималова на дв. Підзамче		11-00	до	Кракова, Відня, Варшави, Праги
	3-35	"	" на дворець головний		11-10	до	Підволочиск, Бродів дв. головний
					11-32	"	дв. Підзамче
					4-15	до	Кракова, Відня, Праги, Самбора
					5-50	до	Брухович від 15. мая до 14. вер. шод.

ЗАМІТКА: Пєра нїчна числїть ся від 6 години вечером до 5 години 59 минут рано. Час середно європейский рїхнїть ся від часу львівского о 36 минут, а іменно 12 год. часу середно-європейского = 12 год. 36 мин. часу львівского. — Бюро інформаційне п. к. залізниць державних (ул. Красїцких ч. 5.) удїляє пояснєнь в справах залізничних, продає білєти всякого рода і розкладї їади.

— Красєа Рада шкїльна апробувала слїдуючі виданя Руського Тов. педагогічного на нагороди пильности і до бібліотек шкїл народних:

	(брошуров.)	(оправл.)
Оповіданя для дїтїй	40 сот.	54 сот.
Оповіданя Катренка	40 "	54 "
Оповіданя Копюбинського	40 "	54 "
Переклади Кримського	40 "	54 "
Дїтячі оповіданя, Мампн-Сїбіряка	30 "	54 "
Байки Пушкина	30 "	"
Оповіданє Марка Вовчка ч. I	30 "	44 "
Марта Борєцка	40 "	60 "
На прїчках	30 "	44 "
Народні думи, д-ра Пачовського	40 "	60 "
Казки, гр. А. Толстєя	40 "	54 "
Поеми, О. Конїського	30 "	44 "
Покарана лож, комедийка	20 "	34 "
Малїй сьпіванник	20 "	"
Серед цвїтів, комедия в 2 дїях	16 "	30 "
Лєс Микїта, Гєте-Франко	1 К	1 К 30 "
Перша кїтїчка, Ярошїньскої	20 сот.	"
Друга кїтїчка, Ярошїньскої	20 "	"
обі разом		54 сот.
Андєрсєн, Казки IV і V ч.	50 "	"
5 частїй разом опр.		2 К 90 "

Для шкїл видїлових апробовано:

Дивні пригоди комаха, Сангвіна	48 сот.	75 сот.
Інститутка, М. Вовчка	40 "	60 "
Шекспїр в повїстках	30 "	60 "

Зарваницю

поему **Васїля Щурата** можна замовляти лише в Ставропільській книгарні у Львові, ул. Руська ч. 3. Цїна з поштовою оплатою 25 сот.